

СПРАВА «ГУМІНСЬКИЙ ПРОТИ УКРАЇНИ»

(CASE OF GUMINSKY v. UKRAINE)

(Заява № 7210/15)

Стислий виклад рішення від 11 вересня 2025 року

У листопаді 2008 року К. позичив у батька заявника, В., 2 мільйони українських гривень (далі — грн; приблизно 270 000 євро). Пізніше того ж місяця К. придбав на прилюдних торгах певне приміщення у місцевого концерну «Військторгсервіс» (підприємства, підпорядкованого Міністерству оборони України, яке мало повноваження, *inter alia*, розпоряджатися державним майном), за яке він заплатив 1 439 069 грн (приблизно 133 000 євро на той момент). У квітні 2009 року заявник отримав право вимоги у К. позики, яку останній отримав від В. К. позичив у заявника ще 300 000 грн (приблизно 28 700 євро). 06 липня 2009 року заявник та К. уклали договір про передачу заявнику відповідного приміщення в рахунок погашення останньої, належної заявнику позики у 300 000 грн.. У травні 2013 року місцевий прокурор подав позов проти К., вимагаючи визнання недійсним первинного договору купівлі-продажу на тій підставі, що майно було незаконно відчужене концерном «Військторгсервіс». Заявник не був стороною цього провадження. 03 липня 2013 року Рівненський міський суд задовольнив позов прокурора, встановивши, що концерн «Військторгсервіс» перевищив свої повноваження під час продажу спірного приміщення, оскільки посадова особа, причетна до продажу, не мала повноважень на здійснення таких операцій з 2005 року, а також не був отриманий дозвіл Фонду державного майна України. Суд також встановив, що прокурор дотримався трирічного строку позовної давності під час подання своїх позовних вимог, оскільки лише у січні 2013 року він отримав лист від обласної прокуратури, яким його повідомили про можливі порушення стосовно розпорядження майном концерном «Військторгсервіс». Суд також присудив К. відшкодування коштів, сплачених ним за приміщення. У травні 2014 року прокурор подав позов проти заявника про повернення ним майна. Протягом усього провадження заявник стверджував, що прокурор не дотримався трирічного строку позовної давності, оскільки він мав знати про стверджуване порушення прав Міністерства оборони України задовго до 2013 року і 2014 року. 23 вересня 2014 року Рівненський міський суд відмовив у задоволенні позову прокурора. Він детально проаналізував питання дотримання строку позовної давності: посилаючись на низку документів, зокрема матеріали прокурорських перевірок за 2009 – 2012 роки, звіти органів державного аудиту за 2007 – 2009 роки та внутрішнє розслідування Міністерства оборони України за 2009 рік, а також на інші пов'язані з концерном «Військторгсервіс» провадження та публікації у медіа, суд дійшов висновку, що Міністерство оборони України та прокуратура «при належному виконанні обома ними своїх обов'язків», мали б дізнатися про можливі порушення не пізніше лютого 2009 року. Апеляційний суд Рівненської області скасував це

рішення та задовольнив позовні вимоги прокурора. Він не розглядав питання дотримання строку позовної давності детально, як це зробив міський суд, але зазначив, що це питання вже було розглянуте у провадженні проти К., і цей висновок мав преюдиціальний вплив на провадження проти заявника. Суд також погодився з позовними вимогами прокурора щодо вилучення приміщення у заявника. Вищий спеціалізований суд України з розгляду цивільних і кримінальних справ відмовив у відкритті касаційного провадження за касаційною скаргою заявника. У лютому 2015 року заявник передав оскаржуване приміщення назад концерну «Військторгсервіс». До Європейського суду з прав людини (далі – Європейський суд) заявник скаржився за статтею 6 Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод (далі – Конвенція) у зв'язку з тим, що суди вищих інстанцій проігнорували його відповідні аргументи про закінчення строку позовної давності, протягом якого прокурор мав право на подання позову, та ухвалили несправедливе рішення не на його користь та за статтею 1 Першого протоколу до Конвенції у зв'язку з тим, що його позбавили майна, яке він добросовісно набув, без будь-якого відшкодування. Розглянувши скарги заявника Європейський суд вказав на значну розбіжність у висновках національних судів різних інстанцій з питання обчислення строку позовної давності. У зв'язку з підходом апеляційного суду, залишеному без змін у касаційному провадженні, Європейський суд також зауважив, що він ґрунтувався на преюдиціальному впливі фактів, пов'язаних з дотриманням строку позовної давності, встановленому у провадженні проти К., незважаючи на те, що це провадження стосувалося іншого юридичного питання та інших сторін. Оскільки заявник не був стороною вказаного провадження, підхід апеляційного суду по суті позбавив його можливості порушити питання застосування строку позовної давності у власній справі та домогтися розгляду його аргументів. Європейський суд також не переконаний, що органи державної влади не знали про можливі проблеми, пов'язані з розпорядженням майном концерном «Військторгсервіс» до 2013 року. Посилаючись на висновки Рівненського міського суду у рішенні від 03 липня 2013 року, Європейський суд зазначив, що навіть якщо визнати, що сам прокурор міг дізнатися про це набагато пізніше, ніщо не свідчить, що концерн «Військторгсервіс» чи Міністерство оборони України не мали права вживати заходів з власної ініціативи. З огляду на наведене Європейський суд дійшов висновку, що застосований національними судами у цій справі підхід був несумісним з принципом юридичної визначеності та констатував порушення статті 6 Конвенції. Щодо порушення статті 1 Першого протоколу до Конвенції Європейський суд зазначив, що заявник придбав оскаржуване приміщення не у держави, а від приватної особи, отже, заявник мав мати право вимагати від цієї особи, як свого контрагента у цивільних відносинах повернення своїх коштів. Однак, як вбачається, заявник не ініціював жодного провадження у зв'язку з цим, і він не стверджував, що таке відшкодування шкоди було неможливим з будь-якої причини. Заявник не висував вимог щодо будь-яких інших витрат, які він міг понести, і які б покладалися на Уряд.

Європейський суд не дійшов висновку, що на заявника був покладений надмірний тягар та відхилив цю частину заяви як явно необґрунтовану на підставі підпункту «а» пункту 3 та пункту 4 статті 35 Конвенції.

ЗА ЦИХ ПІДСТАВ СУД ОДНОГОЛОСНО

1. Оголошує скаргу за статтею 6 Конвенції прийнятною, а решту скарг у заяві — неприйнятними;
2. Постановляє, що було порушено статтю 6 Конвенції;
3. Відхиляє вимогу заявника щодо справедливої сатисфакції.